

Odb. překlad

Snažila se ovládnout, no bylo to marné. Pocity, které ji zaplavovaly při pohledu na pana de Nemours, nebo při pouhé zmínce jeho jména, jsou pouze porážkou její vůle. To jí navzdory pořád zrazuje sebe sama a dopouští se skutků, které ji zavazují, a to aniž by to měla v úmyslu. Prozíravost, kterou prokazuje, jí není nijak nápomocná.

Madame de Chartres postřehne tyto náklonnost, ale smrtelně onemocní. Zavolá si tedy dceru k lůžku: „Stojíte na okraji propasti.“ povídá jí. A poté, co ji připomene, co všechno dluží svému manželovi a sobě samotné, odvolává se na podřízenost a odpovědnost své vlastní dcery. Náhle pak její autorita přenechá místo křehkosti a vkládá svůj život na věčnosti do rukou kněžky de Clèves: „Kdyby vás tak k naplnění mého přání nutily jiné důvody, než ctnost a povinnost, řekla bych vám, je-li něco, co by mohlo zmařit štěstí, které na mě čeká, až odejdu z tohoto světa, je to vidět vás klesnout, jako ostatní ženy.“ Taková jsou poslední slova Madame de Chartres. Madame de Clèves je těma slovy zdrcena. Nemusí věřit v život mrtvých, aby se cítila být nebožce zavázána. Jelikož si až zoufale jasně uvědomuje, že je stále přemožena a ovládána svou náklonností, učiní neobvyklé rozhodnutí.

Odevzdává a svěruje se svému manželovi a sdělí mu, že je zamilovaná do jiného. „Pravdou je, že mám důvody k tomu, abych se vzdálila od dvora, a že se chci vyhnout nástrahám, které někdy číhají na lidi v mém věku. Nikdy jsem ani náznakem nepodlehla slabosti a nebojím se, že bych ji někdy projevila, kdybyste mi dovolil odejít od dvora, nebo kdybych při sobě pořád měla madame de Chartres, aby mi radila, jak se chovat. Jakkoli nebezpečné je moje rozhodnutí, činím ho s radostí, abych byla i nadále hodna toho, že vám patřím. Žádám vás tisíckrát o prominutí, jestli se vám mé city protiví, přinejmenším mé činy se vám nikdy nezprotiví. Myslete na to, že k tomu, co dělám, je potřeba více přátelství a úcty k manželovi, než kdykoliv předtím. Ved'te mě, mějte nade mnou slitování, a milujte mě ještě, jestli můžete.“ Když byl román publikován, tato scéna všechny překvapila. Byl z ní dokonce skandál. V salonech kvůli ní vznikali hádky. Časopis Mercure Galant spustil rozsáhlou anketu, jakýsi průzkum veřejného mínění. Zredigoval ji jeho výřečný ředitel Donneau de Visé: „Ptám se, jestli cudná žena, která přechovává veškerou úctu k manželovi, naskrz čestnému člověku, a která neustále svádí boj s milencem, jehož velkou vášeň se usiluje všemožně potlačit, ptám se, jestli tato žena, která chce odejít na místo, kde nebude na očích onomu milenci, o kterém

ví, že ji miluje, aniž by věděl, že je také milován, a která nemůže přimět svého manžela, aby souhlasil s odchodem, aniž by mu prozradila, co cítí k onomu milenci, před kterým utíká, dělá dobře, že se s svou vášní svěřuje manželovi, místo toho, aby ji zatajila, i když by tak riskovala, že bude neustále nucena svádět boj při mnoha příležitostech, kdy se setká s milencem, od kterého ji nedokáže vzdálit nic, než ono sdělení.“

Neobvykle složitě formulování otázky milostné kazuistiky čtenáře časopisu *Mercure* neodrazuje. Právě naopak, odpovědi se sypou pod různými kouzelnými pseudonymy, jako Céleste Allobroge, Berger de rives de la Juine. Le Géomètre de la Guyenne, pod jehož pseudonymem se prý skrývá Fontennelle, je knihou i spornou scénou nadšen. Ale většina čtenářů dává najevo svou nespokojenost. Podle nich bylo přiznání kněžky de Clèves nevhodné a škodlivé, protože narušilo manželský klid. Toto nepředstavitelné přiznání, podle slov grófa Bussy-Rabutina, není ani tak v rozporu s poslušností, jako s pravděpodobností. To by se nemělo a nemohlo stát. Tak by se nikdo nezachoval. L' *Insensible* de Beauvais, který prohlašuje, že vyjadřuje jednohlasný názor svých přátel, tvrdí, že žena má raději „ustavičně bojovat a ve svém boji taky zemřít“, než aby měla zarmoutit svého chotě.

Od těchto rozhořčených úvah nás odděluje propast. Nejvyšší hodnotou již není poslušnost, ale štěstí. Od *dob Rousseaua* byla *poslušnost* nahrazena upřímností. Pokrok v rovnoprávnosti způsobil, že manžel už není pánem. Konec konců, velká literární díla, zejména dílem Kněžka de Clèves, nás vychovávají k tomu, abychom posuzovali pravděpodobnost textu podle světla, které vrhá na dvojznačnost lidských záležitostí. *Kněžka* de Clèves svým přiznáním nechce pouto, které ji spojuje s manželem *protrhnout*, ale utužit.

Alexandra Tamášová

posun významu P7, pozor na slovakismy